

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟΜΟΣ ΟΓΔΟΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ—ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1930

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^Α, ΕΚΔΟΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ", — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ, 50
ΑΘΗΝΑΙ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

μὰ κατάστασι πού τόσο λίγο τιμᾶ τοὺς Ἑλληνας τῆς Ἀμερικῆς καὶ τόσο πολὺ ἀδικεῖ τοὺς Ἑλληνας τῆς Ἑλλάδος.

Τρεῖς δοξασμένες ἡμέρες

Ὁ κ. Bernard Caras, ἀπὸ τῆ Θεσσαλονίκης, μᾶς γράφει ὅτι: Οἱ «τρεῖς δοξασμένες ἡμέρες» πού ὑπαινίσσεται στὸ λόγο τοῦ γιὰ τὰ ἑκατὸ χρόνια τῆς Revue des Deux Moudes ὁ κ. Bellessort, δὲν εἶναι θεκτείνες πού ἀναφέρει στὴν ὑποσημείωσή του ὁ μεταφραστὴς (ἴδε τεῦχος τῆς «Νέας Ἑστίας» 15 Ἰουνίου), ἀλλὰ «ἡ 27 ἢ 28 καὶ ἡ 29 Ἰουλίου 1830, ὅταν ἡ Ἐπαναστάσις ὑπερίσχυσε τῆς κυβερνήσεως τοῦ Καρόλου Ι' καὶ ἐπέφερε τὴν παραίτησι αὐτοῦ τοῦ βασιλέως».

Ὁ Νόμος περὶ τῆς Σχολῆς τῶν Καλῶν Τεχνῶν

Ἐλάβαμε καὶ δημοσιεύομε νομοταγῶς τὸ ἀκόλουθο γράμμα:

9/8/930

Ἀξιότιμε κ. Διευθυντά,

Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 87 τεῦχος τοῦ περιδικοῦ σας ἐδημοσιεύθη ἐπιστολὴ ἐν σχέσει μὲ τὸ νομοσχέδιον τῆς ἀναδιοργανώσεως τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς τῶν Καλῶν Τεχνῶν. Εἶναι ἡ δευτέρα ἐπιστολὴ τοῦ ἐπιστολογράφου αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος μὲ τὸσον ἐλαφρὰν συνείδησι νάπαιτεῖ ν' ἀπασχολῇ τὸ κοινὸν μὲ τὰς πλάνας του. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ἐδημοσιεύθη πρὸ πολλοῦ εἰς τὸ ἡμερησίον «Ἐλεύθερον Βῆμα», ἐδόθησαν δὲ ἐγκαίρως ἐκ μέρους τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας αἱ δέουσαι διασαφήσεις (δηλαδὴ ὅτι οὐδὲν ἄλλο προσὸν πλὴν τοῦ ταλάντου τῶν ἀπαιτεῖται, ἤ πως σαφέστατα ὁ νόμος ἀναφέρει, διὰ τοὺς καθηγητὰς τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς τῶν Καλῶν Τεχνῶν), ὥστε νὰ κατευνασθῇ καὶ ἡ τελευταία ἀνησυχία εἰς πάντα ἀποβλέποντα μελλοντικὴν καθηγεσίαν εἰς τὴν Ἀνωτάτην Σχολὴν τῶν Καλῶν Τεχνῶν. Ἀρκετὰ μάλιστα εὐκρινῶς καὶ ἐγκαίρως, ὥστε νὰ εἶχεν ὅλον τὸν καιρὸν νὰ ἀναστειλῇ ὁ ἐπιστολογράφος σας καὶ τὸ δεῦτερον αὐτὸ ἐσφαλμένον δημοσίευσμά του. Προφανῶς ὁμοῦ ἢ ἐπιθυμία του ἦτο νὰ προσθέσῃ εἰς τὴν δευτέραν αὐτὴν ἐπιστολὴν μερικὰς προσωπικὰς καὶ ἀνοικτεῖς ἐπιθέσεις. Καὶ προπαντὸς νὰ προστεθῇ τὸ ὑποσημείωμά του εἰς τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν, διὰ τοῦ ὁποῖου εἰδοποιεῖ τὴν διευθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ σας, ὅτι ἐτροποποιήθη πλέον τὸ νομοσχέδιον, ὡς τοῦτο νὰ εἶχε γίνεῖ κατόπιν τῆς διαμαρτυρίας του!

Πληροφοροῦμεν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τοὺς ἐνδιαφερομένους, ὅτι οὐδὲν ἐτροποποιήθη ἀπὸ τὸ ἐν λόγω νομοσχέδιον, ὅπως οὐδὲν εἶναι ἀκριβὲς ἀπὸ τὸ ὅλον δημοσίευσμα τοῦ ἐν λόγω ἐπιστολογράφου, ὁ ὁποῖος, ἂν εἶχε ὀλίγον περισσοτέραν σοβαρότητα, θὰ ἐπληροφορεῖτο σοβαρώτερα, καὶ μάλιστα ἐπὶ ζητήματος πού, ὡς φαίνεται, τὸν ἐνδιαφέρει τόσο σοβαρὰ.

Εἶναι λυπηρὸν ὅτι παρόμοια δημοσιεύματα

διαστρέφοντα τὴν ἀλήθειαν καὶ καταπολεμοῦντα κάθε εὐγενῆ καὶ μελετημένην προσπάθειαν πρὸς δημιουργίαν κάποιου καλοῦ πράγματος εἰς τὸν τόπον μας, εὐρίσκουν τόσο εὐκόλα φιλοξενίαν εἰς τὰς στήλας τῶν ἐφημερίδων καὶ τῶν περιοδικῶν, διὰ νὰ ἐνσπείρουν τὴν δυσπιστίαν καὶ τὴν διχόνοιαν μεταξὺ τοῦ καλλιτεχνικοῦ κόσμου.

(Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς τῶν Καλῶν Τεχνῶν.)

Στὸ προηγούμενον τεῦχος ἐδηλώσαμε, ὅτι τὸ γράμμα ἐκεῖνο τοῦ κ. Μ. Τόμπρου τὸ ἐδημοσιεύσαμε μόνο γιὰτ' εἶχε τὴν ὑπογραφή ἐνὸς διαπρεποῦς Ἑλληνοῦ καλλιτέχνου· εἰδημὴ δὲν ἐγνωρίζαμε τὸ ζήτημα καὶ δὲν τὸ σχολιάσαμε καθόλου. Γιὰ τὸν ἴδιον λόγον δὲν σχολιάζομε οὔτε τὴν ἀνωτέρω ἀπάντησι τοῦ Γραφείου τῆς Σχολῆς. Τὸ μόνο πού χρῶστούμε νὰ ποῦμε, εἶναι ὅτι μὲ τὸ δεῦτερον πρὸς τὴν «Ν. Ἑστία» γράμμα του, ὁ κ. Τόμπρος παρακαλοῦσε νὰ μὴ δημοσιευθῇ τὸ πρῶτον ὡς περιττό· ἐπειδὴ ὁμοῦ ἦταν τυπωμένο, ἀναγκασθήκαμε, τὴν τελευταία στιγμὴ, νὰ βάλωμε ἐκεῖνο τὸ ὑποσημείωμα, πού ἴσως κίολα, βιαστικὰ συνταγμένο, νὰ μὴν ἀπέδιδε πιστὰ τὸ πνεῦμα τοῦ κ. Τόμπρου.

Ξ.

Ἡ Δημοτικὴ καὶ οἱ Νέοι

Ἀξιότιμε κ. Ξενοπούλε,

Εἶναι γνωστὴ ἡ τάσι τῆς σύγχρονης λογοτεχνίας, ἃς τὴν ποῦμε τάσι, γιὰ νὰ μὴ τὴ ποῦμε μοντερνισμό· ἔχομε πιά συνηθίσει νὰ διαβάζωμε χωρὶς νὰ μιλάμε, νὰ χωνεύωμε, νὰ προσπαθοῦμε νὰ καταλαβαίνωμε τὸ γλωσσικὸ ἴδιωμα κάθε λογοτέχνη Νέου καὶ Παλιοῦ. Δὲ βγάζω ἔξω τοὺς παλιούς, γιὰτὶ καὶ μερικοὶ ἀπ' αὐτούς βαδίζουν παράλληλα μὲ μερικοὺς ἀπ' τοὺς νέους. Πολὺ σωστὰ ὁ κ. Πέτρος Χάρης μίλησε στὰ «Νέα» γιὰ τὸν καθαραρουμενισμό τῶν Νέων, μὰ δὲν τόνισε ἕνα σημεῖον, πούναι καὶ πὸ βλαβερὸ γιὰ τὴν ὑπόστασι τῆς Δημοτικῆς γλώσσας. Ὁ καθένας πού νιώθει τὴν τάσι αὐτὴ τῶν «Νέων», θὰ τὴν χαρακτηρίσῃ γιὰ καθαραρουμενισμό· ἀλλὰ πέρνω τώρα κείνους πού δὲ νιώθουν καὶ κείνους πού κάνουν πὼς δὲ νιώθουν, κ' εἶναι περισσότεροι αὐτοί, καὶ βρίσκουν στόχον γιὰ νὰ χτυπήσουν τὴ Δημοτικὴ γλῶσσα τὴν πλούσια, τὴ γλαφυρὴ. Κι' ἂν ρωτήσετε τοὺς ἴδιους τοὺς νέους, τί φαντάζεσθε πὼς θὰ σᾶς ποῦν; ἀσφαλῶς ὅτι γράφουν στὴ Δημοτικὴ, καὶ μάλιστα στὴν ἐξελιγμένη. Δὲ θέλω νὰ ἀναλύσω τοῦ καθενὸς τὸ βαθμὸ τοῦ καθαραρουμενισμοῦ, γιὰτὶ χρειάζονται τόμοι ὀλόκληροι· λυπᾶμαι μονάχα, γιὰτὶ τώρα πού νομίσαμε πὼς οἱ ἀγῶνες τέλειωσαν μὲ νίκη τῆς Δημοτικῆς, ἀρχίζομε νὰ τραβᾶμε μιὰ πρροστὰ καὶ μιὰ πίσω. Ὁ Γιάννης Ψυχάρης εἶπε: Ἀφήστε τίς μισοδουλειὰς καὶ θὰ τὰ βγάλουμε πέρα, γιὰτὶ μισὴ τέχνη δὲν ὑπάρχει· δὲν ὑπάρχει μισὴ ψυχὴ, δὲν ὑπάρχει καὶ μισὴ γλῶσσα. Σεις, κ. Ξενοπούλε, πού ξέρετε τὰ πράγματα ἀπὸ πὸ κοντὰ, δὲ θάταν ἀσχημὸ ν' ἀνοίξετε ἕναν ἀγῶνα ἐνάντια στὸν καθαραρουμε-

στανισμό αυτό, για να μπορέσουμε να συγκρατήσουμε τὴ Δημοτικὴ μας γλῶσσα ἀπ' τὸ δρόμο πού τῆς δίνουν μερικοὶ ἀπ' τοὺς νέους μας λογοτέχνες, καὶ νὰ τὴ φυλάξουμε ἀγνή ὅπως εἶναι. Γιατί, ἂν πάψη νὰ ὑπάρχει Δημοτικὴ γλῶσσα, θὰ πάψη νὰ ὑπάρχει καὶ λογοτεχνία.

Ἀντίκαρα, 1 Δεκεμβρίου 1936

ΝΙΚΟΣ ΛΑΪΟΣ

Υ. Γ. Ἄς σημειωθῆ ὅτι δὲ μιλῶ γιὰ ὅλους τοὺς νέους, ἀλλὰ γιὰ κείνους πού ἐξαιρετικῶς ἔχουν τὴν τάση αὐτή. Ν. Λ.

Ἀπὸ μᾶς τοῦλάχιστο, προσωπικῶς, ὁ «ἀγώνας» φρονοῦμε περιττένει, ὅσο βγάξουμε δυὸ-τρὶα βιβλία τὰ χρονο γραμμένα μὲ προσοχὴ στὴ γλῶσσα ἐκείνη πού, μὲ τὴν ὁδηγία τοῦ Ψυχάρη, ἐμορφώσαμε ὅπως ξέραμε, καὶ πού νομίζουμε—ἀλλωστε καὶ πολλοὶ ἄλλοι νομίζουν—πᾶς εἶναι ἡ δημοτικὴ τῆς λογοτεχνικῆς μας πεζογραφίας. Οἱ νέοι ἔχουν ἀπὸ μᾶς ἓνα πρότυπο. Στὸ χέρι τους εἶναι νὰ τὸ τελειοποιήσουν ἀκόμα, ἐξυψώνοντας συγχρόνως καὶ τὸ ὄψος καὶ τὴν οὐσία. ≡

Ρῶγα καὶ Ρόγα

Σεβαστέ μου κ. Σενόπουλε,

Ἦστερα ἀπ' ὅσα δημοσιευτήκανε στὰ τεύχη 85 καὶ 86 τῆς «Ν. Ἑστίας» γιὰ τὴ λέξη «ρόγα», παρακαλῶ νὰ μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ προσθέσω κάτι.

Στὴ νέα ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἔχουμε δυὸ λέξεις: ρῶγα καὶ ρόγα. Αὐτὲς ἔχουνε διαφορὰ στὴ σημασία, στὴ γραφὴ καὶ στὴν καταγωγὴ.

Ἡ λέξη «ρῶγα» σημαίνει τὴν *rağa* τῆς σταφυλῆς, τὸ «ἄκρον τῶν μαστῶν» κι' ἀκόμα καὶ τὰ «ἄκρα τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν δακτύλων τῶν χειρῶν», τὰ ὁποῖα λέγονται προσέτι καὶ «ψύχες», ὅπως λέει ὁ κ. Σεφερλῆς, ἢ «τὰ ἐνδοθεν τῶν δακτύλων πέρατα», ὅπως ἐρμηνεύει τὴ λέξη «ράγες» ὁ γραμματικὸς Πολυδεύκης. Στὴν Ἠπειρὸ τὰ «ἐνδοθεν τῶν δακτύλων πέρατα» λέγονται «μηλοδάχτυλα».

Ἡ λέξη «ρῶγα» κατάγεται ἀπὸ τὴν ἀρχαία λέξη ῥῶξ, ῥῶγός, πού εἶναι ἓνας ἄλλος τύπος τῆς λέξης ῥάξ, ῥαγός, συνηθισμένος στοὺς μεταγενεστέρους. Τὸν περασμένο χειμῶνα, βρῆκα στὴν Π. Διαθήκη τὸν τύπο ῥῶξ. Δὲν ἔχω τὰ βιβλία μου ἐδῶ, γιὰ νὰ κάμω μιά σίγουρη παρακομπή.

Ὡστε ἡ «ρῶγα» τοῦ σταφυλιοῦ, τῶν δακτύλων, τῶν μαστῶν, πρέπει νὰ γράφεται μὲ ω, μιά καὶ κρατοῦμε τὴν ἱστορικὴ ὀρθογραφία.

Τώρα γιὰ τὴ λέξη «ρόγα». Αὐτὴ σημαίνει: μισθός, ἀμοιβή, πού δίδεται ὕστερα ἀπὸ συμφωνία. Ἀμοιβὴ πού δίδεται ὄχι μὲ συμφωνία, μὰ μὲ τὴν καλὴ διάθεση, λέγεται μπαξίσι, ρεγάλο. Ἀφήνω τὴ λέξη πουρμπουάρ, γιατί ἔχει κάποια εἰδικὴ σημασία. Ἡ λέξη ρόγα, μὲ τὴ σημασία πού εἶπαμε, βρῖσκεται στὸ δημοτικὸ τραγουδι «τὸ κάστρο τῆς Ὠριᾶς».

— Ἀφέντη μ' Ἀμιρά μου καὶ Σουλτάνε μου, ἂν πάρω ἐγὼ τὸ κάστρο, τί εἶν' ἡ ρόγα μου;
— Χίλια ἄσπρα τὴν ἡμέρα κι' ἄλογο καλὸ, καὶ δυὸ σπαθιά ἀσημένια γιὰ τὸν πόλεμο.

— Οὐδὲ τ' ἄσπρα σου θέλω κι' οὐδὲ τὰ φλουριά, οὐδὲ καὶ τ' ἄλογο σου κι' οὐδὲ τὰ σπαθιά, μὴν θέλω ἐγὼ τὴν κόρη, ποῦναι στὰ γυαλιά.
— Ὡσὰν τὸ κάστρο πάρης, χάρισμα κι' αὐτὴ.

Ἐδῶ, ὅπως βλέπουμε, ὕστερα ἀπὸ συζήτηση κατέληξαν σὲ μιὰ συμφωνία γιὰ τὴν ἀμοιβή, τὴ ρόγα.

Γράφω τὴ λέξη «ρόγα» μὲ ο καὶ ὄχι μὲ ω τοῦτη τὴ φορὰ, γιατί δὲν ἔχει καμμιά σχέση μὲ τὴ «ρῶγα, ρᾶγα». Ἰσα ἴσα μάλιστα, ἡ καταγωγὴ τῆς εἶναι ξενικὴ. Ἀπὸ τὸ ἰταλικὸ ρῆμα *rogare*, πού σημαίνει κάνω συμβόλαιο καὶ, μὲ κάποια ἐπέκταση, συμφωνῶ. Ἀπὸ τὸ *rogare* μᾶς ἔρχεται τὸ «ρόγα» καὶ τὸ «ρογιαζομαι». Τώρα, ποιά ἀπὸ τίς δυὸ λέξεις, ρόγα, ρογιαζομαι, γέννησε τὴν ἄλλη, ἂς τὸ ἐξακριβώσουν οἱ γλωσσολόγοι. Ἐγὼ τοῦλάχιστο νομίζω ὅτι ἀπὸ τὸ «ρόγα» ἔγινε τὸ «ρογιαζομαι». Θέλει ὅμως ξεδιάλυμα, γιατί δὲν ἔγινε ρῆμα «ρογιαζομαι», μὰ ἔγινε «ρογιαζομαι». Ἰσως καμμιά ἀναλογία ἔχει τὴν οὐρά τῆς. Πρέπει ὅμως νὰ προσθέσω ὅτι, ὅσο ξέρω, λέξη «ρόγα» στὴν ἰταλικὴ δὲν ὑπάρχει, ἐξὸν ἀπὸ τὸ *rogare, rogato* (παθητ. μετοχή). Ἡ λέξη θάγινε στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ ρίζα ἰταλική.

Μὲ σεβασμὸ

ΑΘΑΝ. Χ. ΠΑΠΑΧΑΡΙΣΗΣ

Ἰποδισκωντῆς τοῦ Γυμνασίου Παιωνιανῆς

Η ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΓΑΛΛΙΑ

Pierre Benoit: Ὁ Ἥλιος τοῦ Μεσονυχτίου.

Ἐπεκράτησε ἡ συνήθεια, στὸ Παρίσι, νὰ περιβάλλεται μὲ κάποιο θόρυβο ἢ ἐτησίᾳ σχεδὸν ἐμφάνιση κάθε νέου μυθιστορήματος τοῦ Μπενουᾶ. Ἀπλῶς λόγοι διαφημίσεως ἢ βαθυτέρα ἐκτίμηση μᾶς ἐργασίας ἐντελῶς ἰδιαζούσης, καὶ πάντως ἐξαιρετικῶς ἐπιμελημένης, ἐδημιούργησε αὐτὸ τὸ ἔθιμο; Ἴσως τὸ ἓνα, ἢ τὸ ἄλλο, ἴσως καὶ τὰ δυὸ μαζί. Τὸ βέβαιον εἶναι πὼς ἡ «Illustration», στὴν ὁποία ἐμπιστευθῆκε φέτος τὴν πρώτη ἐμφάνιση τοῦ Ἥλιου τοῦ Μεσονυχτίου, δὲν παρέλειψε εὐκαιρία νὰ κεντρίσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστου.

Ἡ ἀνάγνωσή του ὅμως δὲν ὑστέρησε τῶν ὑποσχέσεων πού εἶχαν δοθῆ. Πιστὸς στὶς ἀρχές του, ὁ Μπενουᾶ κατηύθυνε τὴν ὄψεισά παρατηρητικότητά του, αὐτὴ τὴ φορὰ, στοὺς Ρώσους πρόσφυγας. Μὴν περιμένετε ὅμως κανένα γλυκανάλατο εἰδύλλιο μὲ εὐτυχισμένο τέλος στὴν θορυβώδη ἀτμόσφαιρα τοῦ Παρισιοῦ. Ὁ Μπενουᾶ εἶναι ἀνθρώπος πού διευθύνει τὸ βῆμα του σὲ ἀπάτητους δρόμους, καὶ ἴσως σ' αὐτὸ νὰ ὀφείλεται ἓνα μέρος τῆς ἀδιάπτωτης εὐνοίας πού ἀπολαύει τὸ ἔργο του. Ἐν προκειμένῳ μᾶς μεταφέρει στὴν Κίνα, στὴν παραμεθόριο Ρωσσίας καὶ Κίνας, καὶ συγκεκριμένως στὸ Μοῦκδεν, ὅπου, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψη γάλλων μηχανικῶν, λειτουργεῖ ἓνα ἐργοστάσιο πολεμοφοδίων πρὸς ἀνεφοδιασμὸν τῶν στρατευμάτων τοῦ ἐπαναστάτου στρατηγοῦ Τσάγκ-Τσό-Λίν.